



Oklahoma naistepuna on meil täiesti külmakindel.

■ **Lõhnatu naistepuna** (*H. x inodorum*) on 0,5 m kõrgune püstine puhmas, mis õitseb juuli algusest sügiseni. Tal on palju sorte. Viljad näevad välja nagu pohlad ning võivad olla sõltuvalt sordist valged, oranžid või punased. Sellel liigil näen Eestis tulevikus perspektiivi.

■ Meile võiks sobida ka **tupp-naistepuna** (*H. calycinum*), mis kasvab vaid 25 cm kõrguseks. Tal on tumeroheline lehestik ja 3–5 cm läbimõõduga erekollased õied. Õit-

seb juunist sügiseni ja talub kuni 25 kraadi külma.

■ Väga huvitav tundub liik *H. hircinum*, millel on samuti potentsiaali meie külmad talved üle elada. Kirjanduse põhjal tõstaksin esile sordi 'Loke', mis on 0,5 m kõrgune põõsas.

■ Kõige levinum on meil ilmselt **laiuva naistepuna** (*H. patulum*) sort 'Hidcote', mis on umbes poole meetri kõrgune poolgihaljas tihe

põõsas. Kuldkollased õied on suured (läbimõõt u 5 cm), viljad punased. Tumeroheline lehestik on samuti kena.

Liik on pärit Hiina mitte väga külmast piirkonnast ja seetõttu ei pruugi meil olla igal pool külma suhtes vastupidav. Saartel ja Lääne-Eestis saaks teda muidugi kasvatada.

■ Samuti võiks meil vähemalt püsilillena kasvatada **mehist naistepuna** (*H. androsaemum*), mis kasvab maksimaalselt 0,6 m kõrguseks. Kollased õied on suured, punased viljad dekoratiivsed, lehed tumerohelised.

■ Huvitav liik on ka *H. moserianum*, eriti tema kirjulehine sort 'Tricolor', millel on roosa servaga eri värvivarjundites lehed. Kasvab 0,3 m kõrguseks. Kas ta meil aga ka külmema talve üle elab, seda veel ei tea.

**AHTI TIIRMAA**

## TAIMEKAITSE

# Liilia hahkhallitus levib kiirelt nagu tulekahju

**Hahkhallitus on väga ohtlik liiliaid laastav tõbi. Selle vältimiseks pritsige oma taimi varakevadel ja enne õitsemist.**

Kõige levinum liiliaid tabav haigus on niiskete ilmadega suve teisel poolel leviv hahkhallitus. Seda põhjustab hallitusseen *Botrytis elliptica*.

Haigestuda võivad kõik liigid ja kõigi sordirühmade sordid, kõige vastupidavamaks hahkhallitusele on osutunud LA-hübriidid.

Kahjuks ei saa inimesed sageli aru, et nende taimed on nakatunud, kuna liilia hahkhallituse haiguspilt ei sarnane teiste hallitustega.

Algul haigestuvad üksikud lehed. Neile tekkinud valkjaspruunid lajud sulavad kiiresti kokku, leht tundub haigestudes algul veidi niiskena. Kui tegu on veel üksikute tabandunud lehtedega, saab need ära korjata ja põletada. Mõnikord haiguse levik sel viisil ka pidurdub.

Eriti soodsate ilmastikuolude korral aga haarab tõbi kiiresti taim kogu maapealse osa. Liiliavarred ja -lehed näivad põlenute või



Hahkhallitusest tabandunud leht näib põlenuna.

kuivanutena. Haiguse levik võib olla äärmiselt kiire – ööpäevaga on nakatunud suured istandikud. See pärast kutsutakse paljudes keeltes liilia hahkhallitust ka tulekahjuks.

Nakatunud taimi ei saa enam mingite tõrjevõtetega aidata. Nakuse edasise leviku tõkestamiseks tuleb haiged varred maha lõigata ja põletada.

Kuigi hahkhallitus ei kahjusta otseselt liiliasibulat, on ta ohtlik seetõttu, et liiliate normaalne vegetatsiooniperiood, talveks ette-

valmistumine ja toitainete kogumise aeg jääb lehtede puudumise tõttu lühikeseks. See aga muudab sibulad vastuvõtlikuks muudele ebasoodsatele mõjudele.

Haiguse vältimiseks pritsige liiliaid varakevadel ja enne õitsemist seenhaiguste vastaste preparaatide või taimeleotistega. Tubakaleotist aga vältige, sest see võib kaasa aidata liiliate haigestumisele neile veel ohtlikumatesse viirushaigustesse.

**ELLE AHSE**